

(המשך מעמוד 4)

קלה לפני שזו החליטה רישמית לבטל את כל הגיגות יוסי-העצמאות.

השאלה הגדולה היתה: האם השבתה זו היתה מוצדקת, או הגיונית?

טעם ומחיר. נשיא-המדינה עצמו בחדאי היה עונה על כך בשלילה מוחלטת.

במלחמת-העצמאות נפלו למעלה מ-6000 צעירים עיבריים. אחד מהם היה עלי, בנו הצעיר של יצחק בן-צבי. מדי שנה היה הנשיא, יחד עם אלפי ההורים השכולים האחרים, מתייחד עם זכר בנו ביום-הזכרון לחללי מלחמת-העצמאות. שהחל ערב יום-העצמאות עצמו. ההורים השכולים עוד היו בדרכם מבתי-הקברות הביתה, כאשר ניתקלו בהמוני חוגגים, שכבר התכוננו לשימחת-החג. הנשיא עצמו היה עובר ישר מטכסי-האבל לטכסי-החג.

לא פעם היו שעירערו על סידור זה, תבעו להפריד בין שני הימים. אולם הם חשבוה ההגיונית היתה: חגי-העצמאות עצמו הוא המסמל את הטעם שבמות הנופלים. שני הימים משלימים זה את זה. אין להשכיח את השימחה הממלכתית בגלל זכר המחיר ששולם.

סמל העצמאות. אותו שיקול עצמו היה צריך להדריך את הממשלה, שעה ש באה להחליט על חגי-העצמאות שתכנן נשיא-המדינה סימל את עצמאות ישראל — ומותו, שגרם כאב כה רב למקורביו, ואבל אמיתי בכל רחבי הציבור, לא היה צריך לגרום לביטול החג.

לדפיף: חגיגות העצמאות, אילו הצטרפו ישר לא ימי האבל, היו מסמלים את ה שרשרת החיונית בחיי העם.

הגבול

נראה מעל הגבול

רחל מחלוב (22) ישבה בגינת ביתה המורצלת והקיררה, חכיתה לחברות ידידיה, שהיתה צריכה לבוא ולקחתה לטיול. בחוץ הלך והתפתח שרב ירושלמי כבד. ברחוב, היורד מקולנוע אדיסון אל שכונת גאולה, שחקו ילדים.

לפתע הרגישה רחל בכאב חד ברגלה השמאלית, מעל לברך. "מי זרק את האבן?" צעקה לעבר המשחקים. אך לא היתה זו אבן, אלא כדור — אחד ממאות הכדורים שזרו באותה שעה, במרחק של יותר מק"מ לומטר מגינתה של רחל, בכיכר שליד שער שכם, בעיר העתיקה.

נאצר הייך נוקדם מדי. גם אורחים אחרים של ירושלים היהודית לקחו חלק במתרחש. בברפסת משפחת דויד דניאל שבשכונת מוצררה, צעדים ספורים מן הגיבול, התאסף קהל רב, צפה במתרחש ליד שער שכם.

הכיכר המתה מאנשים, שזרמו מכל הסימטאות המובילות אל החומה, ניסו לפרוץ אל העיר העתיקה בצעקות. "נאצר! נאצר!" מעל לראשיהם של המפגינים התנוססו שני-שלוש דיוקנים של נאצר מחייר. אך חיכו היה מוקדם מדי. מעמדות הלגיון, שעל גגות הבתים הסמוכים לגבול ירושלים החדשה, ולאורך החומה, ניטח מטר כדורים.

המפגינים הפכו מכונית וניסו להציתה באותו רגע עצמו חדרו לתוך ההמון המי שולבה שלוש מכוניות צהובות של הלגיון, ומיה קפצו לגיורים מושיבים.

כעבור רגע, תוך צפירת סירנה ממושכת, הגיעה גם תגבורת משטרה. המפגינים החלו בורחים חזרה אל תוך הסימטאות מהן הו פיעו. אך דרך הנסיגה היתה חסומה. שוב נשמעו יריות. שטר אחד נפל. אחריו — אחדים מן המפגינים. אחרים נמלטו על נפשיהם.

כעבור רגעים ספורים היתה הכיכר ריקה לחלוטין, אף המכונית ההפוכה הועמדה שוב על רגליה וסולקה, בכיכר נשארו רק קבוצת לגיונים ושוטרים.

"עוד יהיה שמה!" למרפסת של משפחת דניאל במוצררה המשיכו לנהור האנשים שבאו לראות את המתרחש, אצל השכנים. דויד דניאל ואשתו הוציאו בקבוקי יין, בירה, סודה. בוטנים עוגיות ופירות, כיבדו את אורחיהם בלבביות חגיגית. כעבור זמן מה הגיעו גם העתונאים.

אך ההצגה כבר נגמרה, הכיכר היתה ריקה, ורק לעתים עברו בה שריוניות

לרוע המזל, אין כרטן הקיבה יוצר קבור צדו של סימפוטומים, שלפיה ניתן להבחין בקיומו בשלב שעדיין מאפשר לטפל במת זה ביעילות כלשהי. מתוך סטטיסטיקה ריאית, מטבדור כי כמעט בכל המיקרים שמתגלים סימפוטומים ראשוניים של כרטן קיבה — היה כבר הכרטן קיים לפחות שנתיים. אחרי שנתיים של התפתחות בלתי-מרוסנת, שוב אין אפשרות לטפל בו. הכאבים הם סימפטום מאוחר של מחלה זו, ויחד עמם — אבדן מישקל. הטיפול היחיד הוא ניתוח מוקדם ככל האפשר, שיוציא את כל הריקמות הנגועות. כאשר ערכו רופאי בית-החולים הדסה בדיקות ראשונות, לקראת אפשרות של ניתוח כזה, הסתבר כי היה זה כבר מאוחר מדי. הכרטן השתלט על ריקמות כה רבות בגוף, ששוב לא היה כל טעם לניתוח — או כל חזקה להציל את החולה.

ניגון התקווה

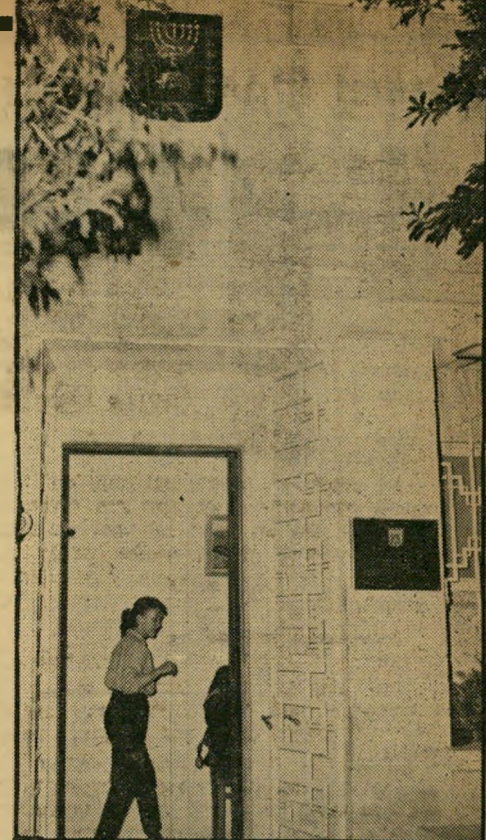
למעשה, כבר מן ההודעה הרשמית הראשונה לא נשאר ספק, כי הסוף הוא עניין של זמן בלבד. במוצאי-שבת, כאשר התקהלו אזרחי העיר ליד פתח בית הנשיא, אף נידמה היה כי אומנם בא הסוף. שוטר הוריד את דגל-המדינה למחצית-התורן.

"סימן לאבל!" פסק מישהו, ומיד לאחר מכן פשטה השמועה: "הנשיא מת." שמועה שהתחזקה, כאשר יצאו מיד לאחר מכן המבקרים החשובים שבאו לבית הנשיא. הם יצאו בזה אחר זה, עזיבים ונוכחים. היתה זו טעות. ההגל הורד לחציה-התורן כדי לציין את התחלת יום הזכרון לשואה. כעבור יומיים, שוב פשטה שמועה. הפעם גם לה קולי-ישראל. כמה דקות לפני סיום שידורי הגל הקל של בוקר יום ב', הושמעה נגינת המנון הלאומי. היה זה ביצוע קונצרטי חגיגי מאד של התיקווה, וכל מאזין חש ששידור מגינה זו, בשעה זו ובמקום המוסיקה הקלילה של הגל הקל, פירושה רק אחד — הקדמה להודעה על פטירת הנשיא. ואומנם, בדיוק לכך נועד תקליט זה.

מצטופף קהל רב של אזרחים, אשר שמעו על למצבו החמור של הנשיא. על פני כולם ניכרת הדריכות המתוחה, שעה מאבקו האחרון של נשיאם, הנאבק במחלתו.

עובדי שירות השידור קיבלו הוראה, שמיד עם התקבל ידיעה על פטירת הנשיא עליהם להפסיק את השידורים השוטפים ולנגן את התיקווה. לצורך זה אף הוכן התקליט. מגינת התוכנית ראתה את התקליט לידה, ריבלי לבדוק מה טיבו, הניחה אותו על הפטיפון. ההודעות ששודרו במרוצת היום הבחירו כי הסוף קרוב מאוד. הנשיא, אשר במשך ליל-יסורים ארוך הצליח להרדם רק לשעה אחת, קיבל זריקות-ארגעה מרופאיו. פירוש הדבר: הקלה של הרגע האחרון — עד לרגע האחרון. לבו נחלש כל הזמן, ולחץ-הדם ירד. לרגע קט נכנס אליו בן-גוריון — אך הנשיא לא הכירו. בשעה 7.05 בבוקר יום שלישי, פלט רופאו: "הנשיא שלנו איננו עוד."

שהגיעה לירושלים עם אביה עמרם מאשקלון, נראית לרגע קט בפתח ביתו של הנשיא.

הנכדה

להחזיק בנורע הנשיא השמאלית, אבל יפול.

סרמן

הנאמץ היה גדול מכפי כוחו של הנשיא החולה. למחרת בבוקר לא יכול היה לעמוד על רגליו, התקשה אפילו לדבר. רופאו הפרטי, ד"ר מאיר סג"ן-כהן, הוועק אליו. לאחר בדיקה חסופה החליט לקרוא גם לפרופסורים צונדק ורחמילביץ, ושלו

כפתח הבית

שחזכו לצאת הרופאים ולדיעה ברורה על שחם החליטו כי הגיע הזמן להודיע לציבור על מצב הנשיא.

הביוולטינים הרשמיים לא פירשו את מחלת הנשיא, אך משיחות פרטיות הובהר שהנשיא סבל מסרטן הקיבה. עתה הגיעה המחלה לשלבה הסופי, וחולשה כללית חמורה החלה משתלשלת על כל מערכות גופו של הנשיא. הוא שוב לא היה מסוגל לאכול, קיבל מזון באמצעות צירוי לחריזים. סרטן הקיבה הוא הקטלני שבין סוגי ה סרטן. הוא כה ממאיר, בדרך כלל, עד כי שום טיפול אינו יכול למנוע את מות החור לה תוך זמן קצר. הוא גם הנפוץ שבין סוגי הסרטן; מחצית המתים ממחלות סרטן מתים מסרטן קיבה. הסיבה המדויקת הינה עדיין סוד גם לגבי מדעי הרפואה.

והלנד-רוברים של הלגיון. גם למחרת היום לא נישנו ההצגות, למרות הנבואה של אנשי מוצררה, שהרגישו את עצמם מומחים בענייני הגבול. כמה מן הברבים לא לעבודה — כדי להיות במקום במקרה והמצב ידרוש את נכוחתם. נשים מיהרו לגמור את הכביסה, עד שיושר העוצר אצל הירדנים. כי, לדעתן, יחד עם הסרת העוצר שום יתפרצ מהומות. אך המהומות לא התפרצו אף במשך של שעות אחדות וזכי של הסרת העוצר, בכל זאת עומדים אנשי מוצררה על שלהם, חזרו ואמרו לצלמי העיתונות המאוכזבים: "אין דבר, עוד יהיה שמה, עוד תבואו הנגלצלם!"

דיפלומטים הוד מעלתו

מעטים הדיפלומטים שזכו לכך: להגיש את כתב-האמנות לנשיא של המדינה אשר הם עצמם החליטו על הקמתה. דבר זה אירע השבוע לגבר גבה-קומה וכסוף-שיער: הוד מעלתו, השגריר האוסטרי, טרלי, מר ג'ון דונלס הוד.

כי לפני 16 שנה היה הוד חבר אונסק"פ — החועה המיוחדת של ארגון האומות המאוחדות לענייני ארץ-ישראל. ועדה זו היא שהחליטה ברוב ידיעה, שכלל גם את המדינה תו של הוד, להקים מדינה יהודית ומדינה ערבית בפלשתינה.

פגישה עם בגין. הוד (מתחרו עם גלמוד) הגיע אל החועה כימעת במיקרה. אחרי מלחמת-העולם השנייה נשלח על-ידי אוסטריה לכהן בחוערת האו"ם שטיפלה במלחמת-האזרחים היחנית. ניראה כי הישגיו בתפקיד זה מצאו חן בעיני ממשלתו, כי מייד לאחר מכן נשלח להועדה הארצי-ראלית, שתפקידה היה קשה עוד יותר.

ממה התרשם הוד ביותר בתפקיד זה? נזכר הוא: "ביקרנו במתנה-הריכוז של בלון, שהיה עדיין מלא עקורים, שלא מצאו מולדת חדשה. כאשר הצענו למקום-הועדת זה, בדיוק התי כוננה קבוצה של יהודים להיכנס לקרונות רכבת, כדי לנסוע לארץ-ישראל. כשראו את תנו, פרצו היהודים בשירה אדירה של התקווה. אני חושב שזה היה הרגע הנירגש ביותר בחיי."

זכרון אחר: בימי שהות חברי החועה בארץ, קיבלו הודעה כי מנחם בגין, מפקד האירגון הצבאי הלאומי, מבקש להיפגש עמם במחנת-הוד, בתור נציג של מדינה המשיחית לחבר-העמים הבריטי, סירב לקבל את פניו.

השבוע ביקר חבר-הכנסת מנחם בגין בשגרירות האוסטרלית, ברחוב הירקון בתל-אביב, ערב נסיעתו לאוסטרליה. שם ניפגש עם השגריר החדש — והשניים, שזו היתה להם פגישה הראשונה, החליפו חיובים לזכר הפגישה שלא נתקיימה או.

שינוי עצום. בשנים האחרונות כיהן הוד כשגריר בשתי בירות חשובות: ג'קארטה האינדונזית ובזן הגרמנית. אך מעולם לא חדל מלהתעניין במדינה הקטנה שקמה בעזרתו.

כאשר הגיע עתה לארץ, בלחית אשתו התמירה, התרשם מן השינוי העצום שחל בה מאז ביקורו הקודם. אולם בניגוד לכמה שגרירים אחרים, אין הוא רואה רק את הגייויים החיצוניים של המציאות הישראלית. מאחורי הופעתו הדיפלומטית המהוקצעת, מסתתרת ידיעה מפתיעה של בעיות הפנים ו החוץ של המדינה, החל ביחסי ירושלים-בזן וכלה במישפט האזן דניאל. היה ברור כי למרות הממדים הקטנים-יחסית של שגרירותו, יהיה דמות כוללת מאד בסגל הדיפלומטי.

בעוד שדויד בן-גוריון נוהג לנזול בהש" פעת החלטת האו"ם על מה שקרה בארץ לאחר מכן, חזר משה שרת החודש על דעתו כי לזוא החלטה זו לא היו חברי-הש" עוזבים את הארץ.

הגליון הבא
של "העולם הזה" יופיע באיחור של יום אחד, להגל יוסי-העצמאות ויום האחד במאי, החלים באותו שבוע. הגליון יהיה בכל דוכני-המכירה ביום ה' בבוקר, וחגליו-נות הראשונים יופיעו ברחובות ה"א, ביום ד', מוצאי-ה' בטאי.